

Socials 2ⁿ ESO

LA DINÀMICA DE LA POBLACIÓ: LES MIGRACIONS

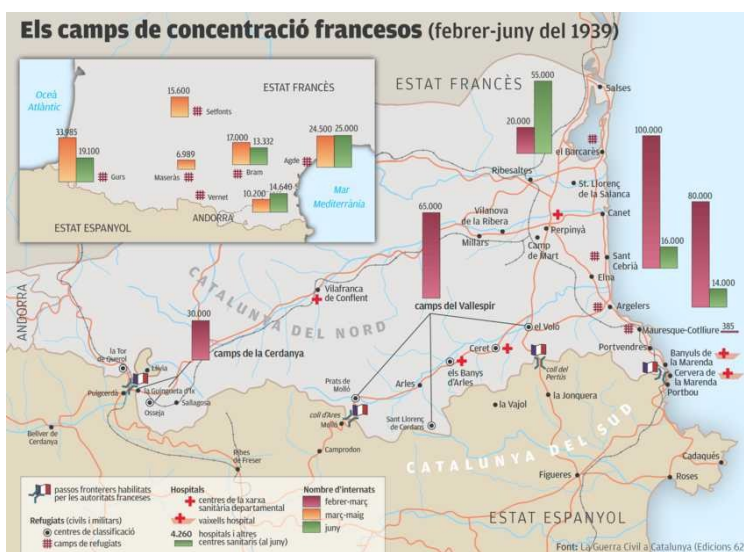
La Guerra Civil Espanyola

Com ja va poder veure al resum que va fer del tema 1 del llibre digital, de migracions n'hi ha hagut al llarg de la història, però **què passa quan els refugiats som nosaltres, els catalans?**

Del **1936 al 1939** a **Espanya** es va viure una etapa molt trista, la **Guerra Civil Espanyola** en què enfrontava dos bàndols:

- els nacionals, liderats per Franco
- els republicans, liderats pel govern de la República

El dia **1 d'abril de 1939** la guerra es va acabar amb el triomf de Franco i molts espanyols, sobretot republicans, es van veure obligats a marxar a França, molts d'ells van passar per la Jonquera abans d'arribar a França.

Imatge: Camps de concentració, de refugiats espanyols a França, 1939

1. La fi de de la Guerra Civil i l'inici de l'exili republicà

23 de desembre del 1938. Falten dos dies perquè arribi un dels Nadals més tristos que es recorden a Catalunya. La guerra, definitivament, està perduda. L'Exèrcit Popular de la República està desfet després de la derrota a la batalla de l'Ebre. La **República**, la Generalitat, la democràcia i la llibertat tenen les hores comptades. Comença l'**exili** més traumàtic de la nostra història.

L'avanç dels rebels (Franco) és imparable. Els primers dies de gener del 1939 han conquerit Lleida.

Les notícies de les primeres poblacions caigudes en mans dels feixistes són alarmants. Es parla de violacions, saqueigs, assassinats. Hi ha por, molta por. El 14 de gener Tarragona ja és en mans de Franco. El govern republicà sap que la derrota final és qüestió de dies i planegen la retirada. Barcelona també és ocupada.

L'**èxode** de milers de catalans i de persones d'arreu de l'Estat que havien arribat a Catalunya durant la guerra, és abundant.

El pas de la frontera francesa

El drama augmentà quan milers de persones arribaren a la frontera francesa entre les acaballes del 1938 i el gener del 1939 i es trobaren les portes tancades. No fou fins la nit del 27 al 28 de gener quan les autoritats franceses van permetre l'entrada de dones i nens. Tres dies després ho feren els ferits i, finalment, es va permetre l'accés a homes civils i militars. Els van requisar les armes i el poc que tenien de valor material: màquines fotogràfiques, plomes, anells... El 6 de febrer havien passat pel pas fronterer del Pertús 50.000 soldats. L'Exèrcit feixista arribava en aquest punt, a la Jonquera. A partir d'aquell moment, qualsevol fugida hauria de ser **clandestina**, per la muntanya i arriscant-hi la vida. La zona dels Pirineus, definitivament, estava controlada per Franco.

Les autoritats franceses no preveieren un èxode tan massiu i ben aviat totes les previsions es van desbordar. No esperaven que en aquell hivern del 1939 mig milió de persones demanessin auxili en poc més d'una setmana. No hi havia instal·lacions preparades, ni previsions alimentàries i encara menys sanitàries i higièniques.

2. Els camps de concentració

La improvisació de camps de concentració

La **població civil** que va passar la frontera a partir del 28 de gener del 1939 va ser distribuïda en diversos departaments francesos. Els primers dies havien quedat concentrats a la **Catalunya Nord**, a les comarques de la Cerdanya i el Rosselló, sota jurisdicció francesa.

El primer camp aixecat precipitadament a les platges d'**Argelers**, que arribà a contenir 80.000 persones.

Les dures condicions dels camps de concentració

En qualsevol d'aquests camps, el record dels que hi van malviure és desolador. Fred, fam, malalties... Condicions molt dures per a una població derrotada. Per fer-nos-en una idea, els camp d'Argelers consistia en una esplanada de sorra, a la platja, limitada per uns filats i oberta a la mar, sense barraques, ni latrines, ni cuines ni aigua potable. No hi havia on aixoplugar-se de les intenses nevades que van caure en aquell indret el febrer del 1939, ni de les freqüents pluges ni de les baixes temperatures de l'hivern, gairebé sense mantes per poder tapar-se.

Per menjar, llenties, sempre llenties. I les necessitats es feien a la platja. Ben aviat, és clar, van aparèixer epidèmies, sarna, pol·ls, disenteria, tinya, tuberculosi. L'aire que es respirava era dens, carregat de virus. Males olors per a l'olfacte i imatges denigrants per a la vista.

Gairebé mig milió de refugiats

L'historiador Javier Rubio, en un dels millors estudis sobre l'exili republicà, quantifica en unes 470.000 les persones que van creuar la frontera amb França els dos primers mesos del 1939. És impossible quantificar el nombre de catalans que formaven part d'aquesta immensa bossa humana.

Molts **refugiats** van morir, molts d'ells van tornar a Espanya; alguns es quedaren en terres franceses i pocs emigraren cap a altres països.

Exercici 1. Paraules clau

Feu un glossari d'aquestes paraules clau del text, recordeu que els glossaris apareixen per ordre alfabètic i no per ordre d'aparició.

Guerra Civil, República, exili, èxode, clandestí, Argelers, camps de concentració, població civil, Catalunya Nord o Catalunya del Nord, refugiats

Exercici 2. Preguntes – respostes

Contesteu les preguntes següents:

1. Mesos abans d'acabar la Guerra Civil es deia que «l'avanç dels rebels (Franco) era imparable». Què vol dir aquesta expressió? Es donava per suposat que Franco guanyaria la Guerra?
2. Quines van ser les condicions que es van trobar els refugiats espanyols i catalans als camps de concentració francesos? Explica-les.
3. Què vol dir aquesta frase?: «milers de persones arribaren a la frontera francesa i es trobaren les portes tancades». Hi ha portes en una frontera? Raona-ho.

Exercici 3. Fotografies

Busqueu quatre fotografies de l'època:

- Dues d'elles, exiliats espanyols passant per la Jonquera o el Pertús.
- Dues més del camp de refugiats d'Argelers.

Rúbrica de l'activitat

	Assolit Excel·lent	Assolit Notable	Assolit Satisfactori	No Assolit
Comprensió del text	Comprèn el text i la finalitat de per a què es mostra d'una manera adequada.	Comprèn el text i la finalitat de per a què es mostra d'una força adequada.	Comprèn el text i la finalitat de perquè es mostra d'una manera poc adequada.	Té dificultats de comprensió del text i la finalitat de perquè es mostra d'una manera gens adequada.
Glossari	Realitza i estructura correctament el glossari	Realitza i estructura el glossari d'una manera força adequada.	Realitza i estructura el glossari d'una manera poc adequada.	Realitza i estructura el glossari d'una manera gens adequada.
Resolució de les preguntes	Raonar les qüestions plantejades d'una manera adequada.	Raonar les qüestions plantejades d'una manera força adequada.	Raonar les qüestions plantejades d'una manera poc adequada.	Raonar les qüestions plantejades d'una manera gens adequada.
Búsqueda d'informació	Realitzar cerques a internet i mostrar-les de forma adequada.	Realitzar cerques a internet i mostrar-les de manera força adequada.	Realitzar cerques a internet i mostrar-les de manera poc adequada.	Realitzar cerques a internet i mostrar-les d'una manera gens adequada.
Reflexió i anàlisi	Fer hipòtesis i valorar el contingut del text de forma crítica.	Opinar sobre el contingut del text de manera força crítica.	Realitzar una reflexió senzilla sobre el tema.	Realitzar una connexió poc elaborada.
Presentació	Presentació adequada i amb suport de materials addicionals.	Presentació força adequada i amb suport d'alguns materials addicionals.	Presentació poc adequada i pocs materials addicionals	Presentació poc adequada i sense materials addicionals.